

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Кафедра екології та безпеки життєдіяльності
Кафедра прикладної інженерії та охорони праці**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Гарант освітньої програми

 O.V. Nikitina
«29» 08 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ»**

Освітній рівень: перший (бакалаврський)

Галузь знань: Е Природничі науки, математика та статистика

Спеціальність: Е2 Екологія

Освітня програма: Екологія

Факультет: плодоовочівництва, екології та захисту рослин

Умань – 2025 р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» для здобувачів вищої освіти спеціальності *E2 Екологія* освітньої програми *Екологія*. – Умань: Уманський НУ, 2025. 19 с.

Розробники:

Балабак Олександр Анатолійович, професор кафедри екології та безпеки життєдіяльності, доктор с.-г. наук, професор Балабак (Балабак О.А.)
(підпис)

Трус Олександр Миколайович, доцент кафедри прикладної інженерії та охорони праці, кандидат с.-г. наук, доцент Трус (Трус О.М.)
(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри екології та безпеки життєдіяльності

Протокол від «27» 08 2025 року № 1

Завідувач кафедри

екології та безпеки життєдіяльності Василенко (О.В. Василенко)
(підпис)

«27» 08 2025 року

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри прикладної інженерії та охорони праці

Протокол від «28» 08 2025 року № 1

Завідувач кафедри

прикладної інженерії та охорони праці Трус (О.М. Трус)
(підпис)

«28» 08 2025 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету *плодоовочівництва, екології та захисту рослин*

Протокол від «29» 08 2025 року № 1

Голова Тернавський (А.Г. Тернавський)

«29» 08 2025 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень, назва освітньої програми	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань Е Природничі науки, математика та статистика	Обов’язкова
Модулів – 3	Спеціальність Е2 Екологія	Рік підготовки:
Змістових модулів – 7		1-й
Загальна кількість годин – 120		Семестр
		2-й
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,2 самостійної роботи студента – 3,0	Освітній рівень перший (бакалаврський) Освітня програма Екологія	20 год.
		Практичні, семінарські
		30 год.
		Лабораторні
		– год.
		Самостійна робота
		70 год.
		Індивідуальні завдання:
		– год.
		Вид контролю:
		залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» розроблена відповідно до Положення про методичне забезпечення освітнього процесу в Уманському національному університеті, затвердженого Вченою радою від 08.10.2020 (протокол №1) із змінами та доповненнями від 11.07.2024 (протокол №8).

Навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності» складається з трьох модулів:

Модуль Безпека життєдіяльності

Мета: теоретична та практична підготовка майбутніх фахівців щодо створення безпечних умов діяльності і життя, опанування принципів гармонійного розвитку особистості і сталого розвитку суспільства.

Завдання: теоретична і практична підготовка студентів для виявлення позитивного та негативного впливу на життєдіяльність та здоров'я людини зовнішніх та внутрішніх факторів, обґрунтування оптимальних умов та принципів життя.

Модуль Основи охорони праці

Мета: надання знань та умінь у майбутніх фахівців з правових та організаційних питань охорони праці, гігієни праці, виробничої санітарії, технічної та пожежної безпеки, а також активної позиції щодо практичної реалізації принципів пріоритету життя і здоров'я працівників відносно результатів виробництва.

Завдання: забезпечення гарантії збереження здоров'я і працездатності працівників у виробничих умовах конкретних галузей господарювання через ефективне управління охороною праці та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку.

Модуль Цивільна оборона

Мета: формування у студентів здатності творчо мислити, вирішувати складні проблеми інноваційного характеру й приймати продуктивні рішення у сфері цивільного захисту (ЦЗ), з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності випускників, а також досягнень науково-технічного прогресу.

Завдання: засвоєння студентами новітніх теорій, методів і технологій з прогнозування надзвичайних ситуацій (НС), побудови моделей їхнього розвитку, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на відвернення НС, захисту персоналу, населення, матеріальних та культурних цінностей в умовах НС, локалізації та ліквідації їхніх наслідків.

Місце дисципліни у структурно-логічній схемі підготовки здобувачів вищої освіти: вивчення змісту навчальної дисципліни базується на освоєнні курсів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: «Історія та культура України», «Філософія», «Вища математика», «Фізика», «Інформатика і системологія», «Хімія з основами біогеохімії», «Геологія з основами геоморфології і ландшафтної екології», «Біологія», «Сучасні геоінформаційні системи з основами топографії і картографії», «Вступ до фаху і основи наукової діяльності»; передуює вивченню таких дисциплін як «Водоохоронні комплекси з основами гідрології», «Загальна екологія», «Заповідна справа» «Екологічна безпека», «Нормування антропогенного навантаження на навколишнє середовище», «Збалансоване природокористування» та ін.

Вивчення навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» передбачає формування та розвиток у здобувачів компетентностей і програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійної програми «Екологія» спеціальності Е2 Екологія галузі знань Е Природничі науки, математика та статистика (табл. 1).

Таблиця 1

Матриця компетентностей і програмних результатів навчання, що формуються під час вивчення навчальної дисципліни

Шифр Компетент- ності	Компетентності	Шифр програмних результатів навчання	Програмні результати навчання
Загальні компетентності (ЗК)			
ЗК03	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації	ПРН09	Демонструвати навички оцінювання непередбачуваних екологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення
ЗК07	Здатність дія ти соціально відповідально та свідомо	ПРН15	Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів
ЗК13	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у	ПРН25	Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя

	розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя		
Фахові компетентності (ФК)			
ФК05	Здатність до оцінки впливу процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та виявлення екологічних ризиків, пов'язаних з виробничою діяльністю	ПРН04	Використовувати принципи управління, на яких базується система екологічної безпеки
		ПРН11	Уміти прогнозувати вплив технологічних процесів та виробництв на навколишнє середовище

Методи навчання та засоби діагностики, що відповідають визначеним результатам навчання за навчальною дисципліною «Безпека життєдіяльності», наведено в табл. 2, 3.

Таблиця 2

Результати, методи навчання та методи контролю за навчальною дисципліною

Результати навчання за навчальною дисципліною		Методи навчання	Методи контролю
1	Знання:		
1.1	Основних принципів формування безпечної життєдіяльності людини	Лекція, практичне заняття, інтерактивні заняття (відповіді на запитання і опитування думок студентів, мозковий штурм), самонавчання через конспекти та посібники, самонавчання через Moodle, індивідуальні консультації	Усне опитування, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних завдань, представлення рефератів або презентацій, поточний (модульний) контроль
1.2	Законодавчих актів та нормативних документів із питань безпеки життєдіяльності людини, охорони праці та цивільної оборони		
1.3	Приведення у відповідність до стандартів ЄС регламентів і технологій застосування добрив та засобів захисту рослин		
1.4	Класифікації і нормування шкідливих та небезпечних факторів, що негативно впливають на здоров'я людини		
1.5	Конструкції та технічних характеристик засобів індивідуального та колективного захисту працівників		
1.6	Видів відповідальності за порушення норм і правил з охорони праці		
1.7	Ролі та місця підрозділів ДСНС України в забезпеченні безпеки населення та територій під час виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру		
2	Уміння/навички:		
2.1	Аналізувати та оцінювати небезпечні ситуації	Лекція, практичне заняття, інтерактивні заняття (дискусія, мозковий штурм), самостійна робота з підготовкою рефератів або	Усне опитування, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних завдань, представлення рефератів або презентацій,
2.2	Самостійно приймати рішення про вжиття термінових заходів у разі виникнення екстремальних ситуацій		
2.3	Оцінювати негативні фактори середовища перебування та визначати шляхи усунення їх дії на людину		
2.4	Застосовувати у практичній діяльності нормативні документи з охорони праці		

2.5	Виявляти джерела, фактори та інші види виробничих небезпек та застосовувати заходів для запобігання їх дії	презентацій, самонавчання через Moodle, індивідуальні консультації	поточний (модульний) контроль
2.6	Здійснювати контроль за станом охорони праці на робочих місцях		
2.7	Надавати долікарську допомогу в екстремальних ситуаціях собі та іншим потерпілим		
2.8	Визначати рівень збитків від надзвичайних ситуацій		
3	Комунікація:		
3.1	Обґрунтування та методичне забезпечення проведення навчання серед працівників та населення з питань безпеки життєдіяльності та дій за надзвичайних ситуацій	Практичне заняття, дискусія, аналітична робота, вирішення конкретних задач і ситуацій, самонавчання через Moodle	Виконання індивідуальних завдань, представлення рефератів або презентацій, поточний (модульний) контроль
3.2	Методичне забезпечення і організація проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці серед працівників		
3.3	Вміння надати допомогу та консультації працівникам та населенню з практичних питань безпеки життєдіяльності та захисту у надзвичайних ситуаціях		
4	Відповідальність і автономія		
4.1	Здатність аналізувати механізми впливу небезпек на людину, визначати характер взаємодії організму людини з небезпеками середовища існування з урахуванням специфіки механізму токсичної дії небезпечних речовин, енергетичного впливу та комбінованої дії вражаючих факторів	Практичне заняття, дискусія, аналітична робота, вирішення конкретних задач і ситуацій, мозковий штурм, самонавчання через Moodle, індивідуальні консультації	Виконання індивідуальних завдань, представлення рефератів або презентацій, поточний (модульний) контроль
4.2	Впровадження безпечних технологій, вибір оптимальних умов і режимів праці, проектування та організація робочих місць на основі сучасних технологічних та наукових досягнень в галузі охорони праці		
4.3	Оцінювати стан готовності підрозділу до роботи в умовах загрози і виникнення небезпечної ситуації за встановленими критеріями і показниками та надавати консультації працівникам щодо підвищення його рівня		
4.4	Дотримуватися регламенту і вимог міжнародного фітосанітарного законодавства та національної нормативної бази для безпечної виробничої діяльності.		

Таблиця 3

Методи навчання та методи контролю програмних результатів навчання з навчальної дисципліни

Програмний результат навчання		Метод навчання	Методи контролю
ПРН04	Використовувати принципи управління, на яких базується система екологічної безпеки	Лекція, практичне заняття, інтерактивні заняття (дискусія, відповіді на запитання і	Усне опитування, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних завдань,

		опитування думок студентів, мозковий штурм), кейс-метод, самонавчання через конспекти та посібники, самонавчання через Moodle	представлення рефератів або презентацій, поточний (модульний) контроль
ПРН09	Демонструвати навички оцінювання непередбачуваних екологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення	Лекція, практичне заняття, інтерактивні заняття (дискусія, відповіді на запитання), кейс-метод, самонавчання через конспекти та посібники, самонавчання через Moodle	Усне опитування, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних завдань, представлення рефератів або презентацій, поточний (модульний) контроль
ПРН11	Уміти прогнозувати вплив технологічних процесів та виробництв на навколишнє середовище	Лекція, практичне заняття, інтерактивні заняття (дискусія, мозковий штурм), самонавчання через конспекти та посібники, самонавчання через Moodle	Усне опитування, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних завдань, представлення рефератів або презентацій, поточний (модульний) контроль
ПРН15	Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів	Лекція, практичне заняття, інтерактивні заняття (дискусія, відповіді на запитання і опитування думок студентів, мозковий штурм), кейс-метод, самонавчання через конспекти та посібники, самонавчання через Moodle	Усне опитування, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних завдань, представлення рефератів або презентацій, поточний (модульний) контроль
ПРН25	Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя	Лекція, практичне заняття, інтерактивні заняття (дискусія, відповіді на запитання), кейс-метод, самонавчання через конспекти та посібники, самонавчання через Moodle	Усне опитування, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних завдань, представлення рефератів або презентацій, поточний (модульний) контроль

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Безпека життєдіяльності

Змістовий модуль 1. Правові та організаційні питання з безпеки життєдіяльності

Тема 1. Наукові основи безпеки життєдіяльності

Об'єкт та предмет безпеки життєдіяльності. Основні завдання науки про безпеку людини, історія її розвитку. Основні поняття та визначення безпеки життєдіяльності. Поняття небезпеки, безпеки, ризику та їх взаємозв'язки. Небезпека як основний фактор, що визначає рівень безпеки. Ризик. Методи визначення ризику.

Тема 2. Джерела небезпеки життєдіяльності людини та породжені ними фактори. Прогнозування ефективності природоохоронних заходів

Загальні закономірності виникнення природних небезпек. Небезпечні та шкідливі фактори, породжені природними джерелами небезпеки. Заходи та засоби, спрямовані на запобігання негативної дії природних джерел небезпеки на людину та на системи забезпечення її діяльності. Загальні закономірності виникнення соціальних та політичних джерел небезпеки. Соціальні небезпеки – небезпеки, викликані низьким духовним та культурним рівнем. Небезпечні фактори, причини та небажані наслідки, пов'язані з урбанізацією середовища життєдіяльності людини.

Змістовий модуль 2. Забезпечення безпечної життєдіяльності

Тема 3. Забезпечення безпечної життєдіяльності

Основи теорії і практики культури здоров'я людини. Фактори, що забезпечують стабільність здоров'я людини. Методика вивчення рівня здоров'я людини. Роль своєчасно наданої та правильно проведеної першої медичної допомоги в урятуванні життя і здоров'я потерпілого. Порядок проведення реанімаційних заходів.

Topic 3. Ensuring safe life

Fundamentals of theory and practice of human health culture. Factors that ensure the stability of human health. Methodology for studying the level of human health. The role of timely and properly conducted first aid in saving the life and health of the victim. Procedure for resuscitation.

Модуль 2. Охорона праці

Змістовий модуль 3. Правові та організаційні питання охорони праці

Тема 4. Законодавство України з охорони праці

Законодавчі акти України про охорону праці. Розділи та основні принципи Закону України «Про охорону праці». Права і пільги для працівників в Законі України «Про охорону праці». Відшкодування працівникам за шкідливі умови праці і втрату здоров'я. Праця жінок в Законі України «Про охорону праці». Праця підлітків в Законі України «Про охорону праці». Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.

Topic 4. Legislation of Ukraine on labor safety

Legislative acts of Ukraine on labor safety. Sections and basic principles of the Law of Ukraine «On Labor Safety». Rights and benefits for employees in the Law of Ukraine «On Labor Safety». Compensation to employees for harmful working conditions and loss of health. Labor of women in the Law of Ukraine «On Labor Safety». Work of adolescents in the Law of Ukraine «On Labor Safety». Responsibility for violation of labor safety legislation.

Змістовий модуль 4. Державне управління охороною праці та аналіз травматизму

Тема 5. Державне управління охороною праці, нагляд і контроль за охороною праці, організація охорони праці на виробництві

Органи державного управління охороною праці, їх компетенція. Нагляд і контроль за охороною праці. Організація охорони праці на виробництві. Система управління охороною праці (СУОП), її функції на підприємствах. Оціночні показники роботи СУОП.

Тема 6. Аналіз травматизму і професійних захворювань

Особливості формування умов праці на виробництві. Класифікація небезпечних і шкідливих виробничих факторів. Терміни визначення: травма, профзахворювання, отруєння. Види нещасних випадків та їх класифікація. Основні причини нещасних випадків та методи їх аналізу.

Змістовий модуль 5. Основи фізіології, гігієни праці, виробничої санітарії, електробезпеки і пожежної безпеки

Тема 7. Основи виробничої санітарії

Поняття про систему «людина–машина–середовище». Визначення терміну «виробнича санітарія». Фактори навколишнього середовища, їх параметри і дія на організм людини. Мікроклімат на робочому місці. Виробничий пил і шкідливі речовини. Шум і вібрація.

Тема 8. Вентиляція виробничих приміщень

Призначення та класифікація систем вентиляції. Природна вентиляція. Механічна вентиляція (штучна). Санітарні вимоги до вентиляційних установок. Розрахунок повітрообміну та контроль дії вентиляції. Засоби індивідуального захисту.

Тема 9. Загальні основи пожежної безпеки

Процес горіння, його початкові форми та причини виникнення пожеж. Небезпечні та шкідливі фактори, що виникають при пожежі. Спалимість і вогнестійкість матеріалів, конструкцій і будівель. Пожежовибухова небезпека будівель. Система протипожежного захисту. Попередження виникнення та розповсюдження пожеж. Вогнегасячі речовини. Засоби гасіння пожеж. Автоматичні системи гасіння пожеж.

Модуль 3. Цивільна оборона

Змістовий модуль 6. Організація цивільного захисту. Небезпечні та уражаючі фактори надзвичайних ситуацій

Тема 10. Надзвичайні ситуації техногенного характеру. Радіаційні небезпеки

Технологічні небезпеки. Радіаційні небезпеки, дози і одиниці радіоактивного забруднення. Характеристика зон забруднення. Режим радіаційного захисту населення.

Topic 10. Emergency situations of man-made nature. Radiation hazards

Technological hazards. Radiation hazards, doses and units of radioactive contamination. Characteristics of pollution zones. Mode of radiation protection of the population.

Змістовий модуль 7. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій

Тема 11. Медичний та біологічний захист

Планування і використання існуючих сил та засобів закладів охорони здоров'я незалежно від форм власності та господарювання. Контроль за якістю харчових продуктів і продовольчої сировини, питної води і джерел водопостачання. Контроль за станом довкілля, санітарно-гігієнічною та епідемічною ситуацією. Санітарна охорона територій та об'єктів у зоні надзвичайної ситуації.

4. Орієнтовна структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
Модуль 1. Безпека життєдіяльності						
Змістовий модуль 1. Правові та організаційні питання з безпеки життєдіяльності						
Тема 1. Наукові основи безпеки життєдіяльності	15	2	4	—	—	9
Тема 2. Джерела небезпеки життєдіяльності людини та породжені ними фактори	15	2	4	—	—	9
Разом за змістовим модулем 1	30	4	8	—	—	18
Змістовий модуль 2. Забезпечення безпечної життєдіяльності						
Тема 3. Забезпечення безпечної життєдіяльності Topic 3. Ensuring safe life	15	2	4	—	—	9
Разом за змістовим модулем 2	15	2	4	—	—	9
Разом за модулем 1	45	6	12	—	—	27

Модуль 2. Основи охорони праці						
Змістовий модуль 3. Правові та організаційні питання охорони праці						
Тема 4. Законодавство України з охорони праці <i>Topic 4. Legislation of Ukraine on labor safety</i>	9	2	2	–	–	5
Разом за змістовим модулем 3	9	2	2	–	–	5
Змістовий модуль 4. Державне управління охороною праці та аналіз травматизму						
Тема 5. Державне управління охороною праці, нагляд і контроль за охороною праці, організація охорони праці на виробництві	6	2	–	–	–	4
Тема 6. Аналіз травматизму і професійних захворювань	8	–	4	–	–	4
Разом за змістовим модулем 4	14	2	4	–	–	8
Змістовий модуль 5. Основи фізіології, гігієни праці, виробничої санітарії, електробезпеки і пожежної безпеки						
Тема 7. Основи виробничої санітарії	7	2	1	–	–	4
Тема 8. Вентиляція виробничих приміщень	7	2	1	–	–	4
Тема 9. Загальні основи пожежної безпеки	8	2	2	–	–	4
Разом за змістовим модулем 5	22	6	4	–	–	12
Разом за модулем 2	45	10	10	–	–	25
Модуль 3. Цивільна оборона						
Змістовий модуль 6. Організація цивільного захисту. Небезпечні та уражаючі фактори надзвичайних ситуацій						
Тема 10. Надзвичайні ситуації техногенного характеру. Радіаційні небезпеки <i>Topic 10. Emergency situations of man-made nature. Radiation hazards</i>	15	2	4	–	–	9
Разом за змістовим модулем 6	15	2	4	–	–	9
Змістовий модуль 7. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій						
Тема 11. Медичний та біологічний захист	15	2	4	–	–	9
Разом за змістовим модулем 7	15	2	4	–	–	9
Разом за модулем 3	30	4	8	–	–	18
Усього годин	120	20	30	–	–	70

5. Темі семінарських занять

Непередбачено навчальним планом.

6. Темі практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
Модуль 1. Безпека життєдіяльності		
1	Основні поняття та визначення безпеки життєдіяльності <i>Basic concepts and definitions of life safety</i>	2
2	Ризик та небезпека в предметній діяльності	2
3	Людина як елемент системи «людина–життєве середовище»	2
4	Небезпеки, пов’язані з використанням горючих, легкозаймистих і вибухонебезпечних речовин та матеріалів	2
5	Засоби індивідуального та колективного захисту населення	2
6	Самодопомога і взаємодопомога в надзвичайних ситуаціях	2
	Разом	12

Модуль 2. Основи охорони праці		
7	Організація навчання з охорони праці на підприємствах <i>Organization of training on labor safety at enterprises</i>	1
8	Розробка інструкцій з охорони праці	1
9	Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві	4
10	Дослідження мікроклімату виробничих приміщень і робочих місць	1
11	Дослідження запиленості повітря виробничих приміщень і робочих місць	1
12	Дослідження забрудненості повітря шкідливими газами виробничих приміщень і робочих місць	1
13	Дослідження освітленості виробничих приміщень і робочих місць	1
	Разом	10
Модуль 3. Цивільна оборона		
14	Оцінка радіаційної та хімічної обстановки у надзвичайних ситуаціях	2
15	Прилади радіаційної розвідки і дозиметричного контролю <i>Devices of radiation reconnaissance and dosimetric control</i>	2
16	Захисні споруди цивільного захисту	2
17	Оцінка та основні напрямки підвищення стійкості роботи у надзвичайних ситуаціях	2
	Разом	8
	Усього годин	30

7. Теми лабораторних занять

Непередбачено навчальним планом.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
Модуль 1. Безпека життєдіяльності		
1	Елементи системи моніторингу та прогнозування небезпечних подій	2
2	Обчислення соціального ризику для аеропорту	2
3	Психологічні принципи професійного добору	2
4	Небезпека засобів масової інформації	2
5	Реклама та її маніпуляційні можливості	2
6	Паспортизація, ідентифікація та декларування безпеки об'єктів	2
7	Оцінка шкоди враження ударною хвилею незахищених людей	3
8	Розрахунок параметрів зони теплового впливу, яка може утворитися під час при пожежі	3
9	Розрахунок характеристик зони задимлення, що утворюється при пожежі	3
10	Знаки та кольори безпеки	3
11	Отруєння хімічними речовинами. Токсикологія	3
	Разом	27
Модуль 2. Основи охорони праці		
12	Зміст дисципліни «Основи охорони праці»	3
13	Аналіз травматизму і професійних захворювань	3
14	Вплив характеру праці, санітарних особливостей виробничих процесів, устаткування, перероблюваної сировини та інших чинників виробництва на функціонування організму	3

15	Загальні основи електробезпеки	3
16	Технічні засоби пожежогасіння, їх види, особливості конструкцій	3
17	Розрахунок об'єму пожежного резервуару для підприємства	2
18	Оптимальні значення освітленості робочого місця та способи його нормалізації	3
19	Системи вентиляції, розрахунок повітрообміну для виробничих приміщень	2
20	Перша невідкладна допомога при найбільш типових травмах	3
	Разом	25
Модуль 3. Цивільна оборона		
21	Організація і проведення рятувальних та інших невідкладних робіт у районах лиха	3
22	Негативний вплив та захист працівників від електромагнітного випромінювання різних частот	3
23	Обеззаражування споруд, техніки, предметів та спеціальна обробка людей	4
24	Обеззараження продовольчих та непродовольчих товарів	4
25	Моніторинг небезпек життєвого середовища людини в Україні	4
	Разом	18
	Усього годин	70

9. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання для здобувачів денної форми навчання передбачає підготовку реферату або презентації на одну із зазначених тем.

Рекомендації щодо виконання даного завдання наведено у методичних вказівках для виконання індивідуальних завдань із навчальної дисципліни.

Індивідуальні завдання здаються впродовж навчального семестру, але не пізніше, ніж за два тижні до початку екзаменаційної сесії.

10. Методи навчання

Традиційні методи

Лекція – усний виклад предмета викладачем, а також публічне читання на яку-небудь тему. Мета лекції – розкрити основні положення теми, досягнення науки, з'ясувати не вирішені проблеми, узагальнити досвід роботи, дати рекомендації щодо використання основних висновків за темами на практичних заняттях.

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої науково-педагогічний працівник організовує детальний розгляд здобувачами вищої освіти окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння й навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання здобувачем відповідно сформульованих завдань.

Самостійна робота – форма роботи, яка передбачає вирішення актуального питання курсу самостійно, формує навички пошуку та синтезу інформації.

Інноваційні методи навчання

Аналіз ситуації, помилок, колізій, казусів. За результатами виконання ЕСЕ, письмового опитування чи тестування ведучий курсу проводить аналіз наявних помилок у формі діалогу із здобувачами освіти. Крім цього, під викладання основного лекційного матеріалу може супроводжуватись його інтерпретацією виробничими ситуаціями та їх колективного аналізу.

Метод аналізу і діагностики ситуації (КЕЙС-МЕТОД). Виконання методу дозволяє формувати важливі «м'які» навички у здобувачів, зокрема робота в команді, набуття лідерських якостей тощо.

Загальний вигляд кейсу:

- Ознайомлення студентів із ситуацією (моделлю) яка пов'язана із реальним виробництвом або виробничим процесом;
- Формування завдань для роботи з кейсом та розподіл питань у групах;
- Організація спільної діяльності, збір інформації, розподіл індивідуальних завдань;

- Аналіз та рефлексія спільної діяльності, пропозиція концепцій;
- Підведення підсумків, оцінювання.

Проблемний (проблемнопошуковий) метод. Проблемна ситуація й навчальна проблема є основними поняттями проблемно-пошукового навчання. Формою реалізації принципу проблемності в навчанні є навчальна проблема. Навчальна проблема – форма прояву логіко-психологічного протиріччя процесу засвоєння, що визначає напрямок розумового пошуку, який будить інтерес до дослідження (пояснення) сутності невідомого й веде до засвоєння нового поняття або нового способу дії.

Найбільш характерні цілі проблемних ситуацій:

- привернути увагу здобувачів до питання, завдання, навчального матеріалу, збудити в нього пізнавальний інтерес і інші мотиви діяльності;
- поставити здобувача перед таким пізнавальним утрудненням, продовження якого активізувало б розумову діяльність;
- допомогти здобувачеві визначити в пізнавальному завданні, питанні, завданні основну проблему й намітити план пошуку шляхів виходу з утруднення;
- спонукати учня до активної пошукової діяльності;
- допомогти здобувачеві визначити границі раніше засвоєних знань, що актуалізуються й указати напрямок пошуку найбільш раціонального шляху виходу із ситуації утруднення.

Коментування, оцінка (або самооцінка) дій учасників. Здобувачі освіти під час усного або письмового опитування можуть коментувати свої відповіді, або доповнювати відповіді інших здобувачів.

Дистанційне навчання. Комплексний індивідуалізований процес передання і засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, яке створене на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Основною платформою для проведення дистанційного навчання є система MOODLE <https://moodle.udau.edu.ua/>.

Курс для дистанційного вивчення характеризується логічною послідовністю викладення основного матеріалу, має чітку структуру та комбінує традиційні (модифіковані до цифрового простору) й інтерактивні методи навчання.

11. Методи контролю

Навчальна дисципліна має сім змістовних модулів, які охоплюють матеріал усіх тем.

Рівень знань студентів оцінюють за 100-бальною системою, контролюючи якість виконання: контрольного опитування у вигляді письмових тестів, індивідуальних завдань на практичних заняттях, самостійної роботи.

Підсумковий контроль – залік, який оформляють за результатами поточного контролю упродовж семестру.

Зараховано – студент добре знає програмний матеріал, грамотно і за суттю викладає його, не допускає суттєвих неточностей, вибирає правильну відповідь, правильно застосовує теоретичні знання під час розв'язання практичних завдань. Знає основні завдання охорони праці та обґрунтовує безпечні умови праці під час професійної діяльності. Із загального обсягу контрольних завдань студент правильно виконав не менше 51%.

Не зараховано – студент не знає значної частини програмного матеріалу, допускає багато суттєвих помилок, з великими труднощами виконує практичні завдання. Із загального обсягу контрольних завдань студент правильно виконав менше, ніж 51%.

Якщо у підсумку студент отримав за рейтинговим показником оцінку «FX», то він допускається до повторного складання підсумкового контролю з дисципліни. Студент, допущений до повторного складання підсумкового контролю зобов'язаний у терміни, визначені деканатом, передати невиконані (або виконані на низькому рівні) завдання поточно-модульного контролю, виконати модульні контролю і скласти підсумковий контроль.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний (модульний) контроль						Бали за додаткову роботу*	Сума
Модуль 1. Безпека життєдіяльності						3	30
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				
T1	T2		T3				
9	9		9				
Модуль 2. Основи охорона праці						3	40
Змістовий модуль 3		Змістовий модуль 4		Змістовий модуль 5			
T4	T5	T6	T7	T8	T9		
7	6	6	6	6	6		
Модуль 3. Цивільна оборона						3	30
Змістовий модуль 6			Змістовий модуль 7				
T10			T10				
13			14				
Разом							100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Шкала оцінювання: національна та ECTS			
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

Модульна програма, рекомендована література, комп'ютерні слайди та мультимедійні фрагменти технологічних операцій, конспекти лекцій, а також методичні вказівки для проведення практичних робіт:

1. Балабак О. А., Балабак А. В. Методичні рекомендації для виконання самостійної роботи з дисциплін «Безпека життєдіяльності» та «Цивільний захист» студентами денної та заочної форм навчання зі спеціальності 101 Екологія освітнього рівня «Бакалавр», «Молодший бакалавр». Умань, 2022. 34 с.

2. Балабак О. А., Балабак А. В. Методичні рекомендації для виконання практичних занять з дисципліни «Безпека життєдіяльності» студентами денної та заочної форм навчання зі спеціальності 101 Екологія освітнього рівня «Бакалавр», «Молодший бакалавр». Умань, 2022. 50 с.

3. Балабак О. А., Балабак А. В. Методичні рекомендації для виконання практичних занять з дисципліни «Цивільний захист» студентами денної та заочної форм навчання зі спеціальності 101 Екологія освітнього рівня «Бакалавр», «Молодший бакалавр». Умань, 2022. 51 с.

4. Балабак О. А., Балабак А. В. Методичні рекомендації для виконання контрольних робіт студентами заочної форми з дисциплін «Безпека життєдіяльності» та «Цивільний захист» зі спеціальності 101 Екологія освітнього рівня «Бакалавр». Умань, 2022. 8 с.

5. Березовський А. П., Трус О. М., Прокопенко Е. В. Методичні вказівки для виконання практичних занять із навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» (модуль Основи охорони праці) студентами денної форми навчання зі спеціальності Е2 Екологія освітнього рівня Бакалавр. Умань, 2025. 73 с.

6. Березовський А. П., Прокопенко Е. В., Трус О. М. Методичні вказівки для виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» (модуль Основи охорони праці) студентами денної форми навчання зі спеціальності Е2 Екологія освітнього рівня Бакалавр. Умань, 2025. 12 с.

7. Березовський А. П., Прокопенко Е. В., Трус О. М. Методичні вказівки для виконання індивідуальних завдань із навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» (модуль Основи охорони праці) студентами денної форми навчання зі спеціальності Е2 Екологія освітнього рівня Бакалавр. Умань, 2025. 9 с.

14. Рекомендована література

Базова

1. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / [В.В. Сокурєнко, О.М. Бандурка, С.М. Бортник та ін.]; за заг. ред. В.В. Сокурєнка ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 308 с.
2. Березуцький В. В. Ризик орієнтований підхід в охороні праці. Харків : LAP Lambert Academic Publishing, 2019. 108 с.
3. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту. Навчальний посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2010. 384 с.
4. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці: Підручник. 5-е вид.; за ред. М.П. Гандзюка. К. : Каравела, 2011. 384 с.
5. Євтушенко О.В., Сірик А.О. Основи охорони праці. Безпека життєдіяльності : підручник. Київ : НУХТ, 2021. 495 с.
6. Жидецький В.П. Основи охорони праці. Підручник. Вид. 3-є, перероб. і доп. Львів: УАД, 2006. 336 с.
7. Кіт Л. Я., Наливайко Н.В. Основи рятування і збереження життя людини у невідкладному стані. Навчально-методичний посібник. Львів : Друк на потребу, 2017. 135 с.
8. Левченко О.Г., Землянська О.В., Праховник Н.А., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності та цивільний захист: Підручник. Київ: Каравела, 2021. 268 с.
9. Одарченко М. С., Одарченко А. М., Степанов В. І., Черненко Я. М.. Основи охорони праці : підручник. Х., 2017. 334 с.
10. Сонько С.П., Адаменко М.І., Гурський І.М., Балабак А.В., Нікітіна О.В. Надзвичайні ситуації та цивільний захист населення. Навчальний посібник; За ред. проф. С.П. Сонька. Умань: Ред.-вид. центр УНУС, 2018. 298 с.
11. Стиценко Т.Є., Пронюк Г.В., Сердюк Н.М., Хондак І.І. Безпека життєдіяльності : навч. Посібник. Харків: ХНУРЕ, 2018. 336 с.
12. Ткачук А. І., Богомаз-Назарова С. М. Основи охорони праці. Курс лекцій : навч. посіб. Перевидання, доповнене та перероблене. Кропивницький : ПП «Центр оперативної поліграфії «Авангард», 2017. 156 с.

Допоміжна

13. Березуцький В. В. Ризик орієнтований підхід в охороні праці. Харків : LAP Lambert Academic Publishing, 2019. 108 с.
14. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. посібник. Львів, 2010. 384 с.
15. Гетьман В. Перша долікарська допомога в екстремальних ситуаціях. Охорона праці. 1995, №5. С. 28-32.
16. Голінько В.І. Основи охорони праці: підручник. 2-ге вид. Д. : НГУ, 2014. 271 с.
17. Желібо Є.П., Заверуха Н.М., Зацарний В.В.. Безпека життєдіяльності. К.: Каравела, 2008. 344 с.

18. Запорожець О.І., Халмурадов Б.Д., Применко В.І. та ін. Безпека життєдіяльності. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 448 с.
19. Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д. Цивільна безпека: Навч. посібник. К: Центр учбової літератури, 2008. 158 с.
20. Осипенко С.І., Іванов А.В. Організація функціонального навчання у сфері цивільного захисту. Навчальний посібник. К., 2008. 286 с.
21. Охорона праці (Законодавство. Організація роботи) : Навч. посіб. / За заг. ред. к.т.н., доц. І.П. Пістуна. Львів: «Тріада плюс», 2010. 648 с.
22. Охорона праці (практикум): Навч. посіб. / За заг. ред. к.т.н., доц. І.П. Пістуна. Львів: «Тріада плюс», 2011. 436 с.
23. Пістун І.П., Кіт Ю.В., Березовецький А.П. Практикум з безпеки життєдіяльності. Суми: Університет. книга, 2000. 232 с.
24. Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист: Підручник. К: Знання-Прес, 2007. 487 с.
25. Ткачук К.Н., Зацарний В.В., Зеркалов Д.В., Полукаров О.І., Коз'яков В.С., Мітюк Л.О., Полукаров Ю.О., Луц Т.Є. Основи охорони праці: Підручник. 3-є видання, доповнене та перероблене; за ред. К.Н. Ткачука. К. : Основа, 2014. 456 с.
26. Чирва Ю.О., Баб'як О.С. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. К.: Атіка, 2001. 304 с.

Основні законодавчі та нормативно-правові акти

27. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості виробничого процесу. Охорона праці. 1998. № 6. С. 28–29.
28. ДНАОП 2.0.00–01–00. Правила охорони праці в сільському господарстві. К. : Форт, 2001. 378 с.
29. Кодекс законів про працю України : Закон, Кодекс від 10.12.1971 № 322-VIII. Відомості Верховної Ради України. К., 1971. № 50. 375 с. Редакція від 19.08.2022.
30. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8074-10. Відомості Верховної Ради України. К., 1984. № 51. 1122 с. Редакція від 16.07.2022.
31. Кодекс цивільного захисту України : Закон, Кодекс від 02.10.2012 № 5403-VI. Відомості Верховної Ради України. К., 2013. № 34-35. 458 с. Редакція від 06.08.2022.
32. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. К., 1996. № 30. 141 с. Редакція від 01.01.2020.
33. НПАОП 0.00–1.28–10. Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин. Наказ Держгірпромнагляду від 26.03.2010 № 65.
34. НПАОП 0.00–4.03–04. Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці України від 08.06.2004 № 151.
35. НПАОП 0.00–4.09–07. Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства. Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 № 55.
36. НПАОП 0.00–4.11–07. Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці. Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 № 56.
37. НПАОП 0.00–4.12–05. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці. Наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15.
38. НПАОП 0.00–4.15–98. Положення про розробку інструкцій з охорони праці. Наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 № 9.
39. НПАОП 0.00–4.21–04. Типове положення про службу охорони праці. Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 № 255.
40. НПАОП 0.00–6.03–93. Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві. Наказ Держнаглядохоронпраці від 21.12.1993 № 132.
41. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 № 2802-XII. Відомості Верховної Ради України. К., 1992. № 4. 19 с. Редакція від 29.07.2022.
42. Пожежна безпека (нормативні акти та інші документи). К., 1997. Т.1,2,3,4.

43. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку : Закон України від 08.02.1995 № 39/95-ВР. Відомості Верховної Ради України. К., 1995. № 12. 81 с. Редакція від 01.01.2022.
44. Про відпустки : Закон України від 15.11.1996 № 504/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. К., 1997. № 2. 4 с. Редакція від 19.08.2022.
45. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24.02.1994 № 4005-XII. Відомості Верховної Ради України. К., 1994. № 27. 218 с.. Редакція від 14.01.2021.
46. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV. Відомості Верховної Ради України. К., 1999. № 46-47. 403 с. Редакція від 02.04.2022.
47. Про затвердження переліку заходів та засобів з охорони праці : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.06.2003 № 994. Редакція від 13.03.2018.
48. Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій : Постанова Кабінету міністрів України від 16.12.2015 р. № 1052. Редакція від 02.12.2021.
49. Про затвердження Порядку проведення розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.05.2019 № 337. Редакція від 06.01.2021.
50. Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання : Закон України від 14.01.1998 № 15/98-ВР. Відомості Верховної Ради України. К., 1998. № 22. 115 с. Редакція від 24.02.2020.
51. Про колективні договори і угоди : Закон України від 01.07.1993 № 3356-XII. Відомості Верховної Ради України. К., 1993. № 36. 361 с. Редакція від 27.05.2022.
52. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII. Відомості Верховної Ради України. К., 1991. № 41. 546 с. Редакція від 10.07.2022.
53. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 № 2694-XII. Відомості Верховної Ради України. К., 1992. № 49. 668 с. Редакція від 19.08.2022.
54. Про пестициди і агрохімікати : Закон України від 02.03.1995 № 86/95-ВР. Відомості Верховної Ради України. К., 1995. № 14. 92 с. Редакція від 27.05.2022.
55. Про правовий режим надзвичайного стану : Закон України від 16.03.2000 № 1550-III. Відомості Верховної Ради України. К., 2000. № 23. 176 с. Редакція від 16.06.2022.
56. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 07.02.2008.

Наукові фахові статті

1. О. Balabak, Н. Muzyka, А. Balabak, О. Vasylenko, О. Nikitina, N. Hnatiuk, Y. Rumiankov, О. Porokhniava, N. Tsybrovska, I. Hurskyi. Study of the Hydrosystem and Environmental Monitoring of Water Quality of the Ponds and Water Sources in the National Dendrological Park “Sofiyivka” of the NAS of Ukraine. Journal of Ecological Engineering 2023, 24(3), 178–187. **Scopus**
2. Березовський А. П., Трус О. М., Прокопенко Е. В. Аналіз професійних захворювань на виробництві в Україні. Вісник аграрної науки Причорномор'я. 2021. Вип. 3(111). С. 92–100. [https://doi:10.31521/2313-092X/2021-3\(111\)-11](https://doi:10.31521/2313-092X/2021-3(111)-11).
3. Березовський А. П., Трус О. М., Прокопенко Е. В. Аналіз стану виробничого травматизму по регіонах України. Вісник ПДАА. 2021. № 3(102). С. 249–257. <https://doi:10.31210/visnyk2021.03.31>.
4. Березовський А. П., Трус О. М., Прокопенко Е. В. Стан виробничого травматизму та професійних захворювань в Україні. Вісник ПДАА. 2019. № 1 (24). С. 241–249. <https://doi:10.31210/visnyk2019.01.29>.
5. Березовський А. П., Трус О. М., Прокопенко Е. В. Стан виробничого травматизму за галузями економіки підприємств в Україні. Вісник КрНУ імені М. Остроградського. 2021. Вип. 4(129). С. 90–97. <https://doi:10.30929/1995-0519.2021.4.90-97>.
6. Василенко О.В., Балабак О.А., Балабак А.В., Нікітіна О.В., Гурський І.М. Оцінка стану міських ґрунтів як засіб збереження екологічної стабільності урбоекосистеми. Екологічні науки. Київ, 2023. №1 (46). С. 139-143.

7. Балабак О.А., Пиж'янова А.А., Василенко О.В., Балабак А.В., Гончар Н.О. Екологічна оцінка якості води джерел Національного дендрологічного парку «Софіївка» НАН України. Таврійський науковий вісник. Херсон, 2023. №130 С. 419-426.

Періодичні видання

1. Безпека життєдіяльності.
2. Охорона праці.
3. Охорона праці і пожежна безпека.
4. Довідник спеціаліста з охорони праці.

15. Інформаційні ресурси

1. Державна служба України з питань праці (Держпраця). URL : <http://dsp.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Міністерства надзвичайних ситуацій України. URL : <http://www.mns.gov.ua>.
3. Пенсійний фонд України. URL : <https://www.pfu.gov.ua/prestsentr/novini/>.
4. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL : <http://portal.rada.gov.ua>.
5. Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)». URL : <http://www.nau.ua>.

16. Перезарахування та визнання результатів навчання

Перезарахування та визнання результатів навчання з дисципліни «Безпека життєдіяльності» або окремого її елемента відбувається відповідно до Положення про порядок визнання в Уманському національному університеті результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті.

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання в неформальній та інформальній освіті (курси навчання в центрах освіти, курси інтенсивного навчання, семінари, конференції, олімпіади, конкурси наукових робіт, літні чи зимові школи, бізнес-школи, тренінги тощо) в обсязі, що загалом не перевищує 25 % освітньої програми. Участь у програмі академічної мобільності.

17. Політика академічної доброчесності

У процесі навчання з дисципліни «Безпека життєдіяльності», студенти повинні дотримуватися встановлених правил академічної доброчесності, визначених Кодексом доброчесності Уманського національного університету. При підготовці рефератів, виконанні індивідуальних науково-дослідних завдань, а також під час проведення контрольних заходів очікується, що всі роботи подані студентами будуть їхніми оригінальними дослідженнями та міркуваннями.

Будь-які види порушення академічної доброчесності, зокрема плагіат, неправомірне використання чужих ідей, фальсифікація даних чи співучасть у таких діях, є абсолютно неприпустимими і не толеруються. Виявлення ознак академічної недоброчесності у письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від обсягу порушення.

З метою запобігання порушенням і підвищення якості академічних робіт, студентам настійно рекомендується користуватися належними академічними ресурсами та інструментами для перевірки робіт на плагіат, а також звертатися за консультаціями з питань правильного цитування і академічного письма.

18. Зміни у робочій програмі на 2026 рік

1. На титульній сторінці та розділі «Опис навчальної дисципліни» замінено назву галузі знань та шифр спеціальності.

2. У розділі «Мета та завдання навчальної дисципліни» замінено шифр спеціальності та назву галузі знань, уточнено матрицю компетентностей і програмних результатів навчання, що формуються під час вивчення навчальної дисципліни (табл. 1); результати, методи навчання та методи контролю за навчальною дисципліною (табл. 2)..

3. У розділах «Орієнтовна структура навчальної дисципліни», «Теми практичних занять» і «Самостійна робота» уточнено навчальні години для лекційних і практичних занять та самостійної роботи.

4. Оновлено розділ «Розподіл балів, які отримують студенти».

5. Оновлено розділ «Методичне забезпечення».